

نقش میانجی‌گرایانه اعتماد زوجین

در رابطه بین عضویت

در شبکه‌های اجتماعی و تعارضات زناشویی

(Virtual networks and the trust relationship

The couple to each other with marital conflicts)

مؤلفان

مریم نوری

کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات نیشابور

محمدرضا صفاریان

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

نوری، مریم، ۱۳۵۸ صفاریان، محمد رضا	سرشناسه
نقش میانجی‌گریانه اعتماد زوجین در رابطه بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی و تعارضات زناشویی = (Virtual networks and the trust with marital relationship the couple to each other (conflicts))	عنوان و نام پندآور
تهران: قائن، ۱۳۹۵	مشخصات نشر
۷۴ ص.	مشخصات ظاهری
۱۵۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۹۶۴-۹۶۲۵۹-۶-۶	شابک
فیفا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص. ۶۹ - ۷۴	یادداشت
شبکه‌های اجتماعی پیوسته -- جنبه‌های اجتماعی	موضوع
Online social networks-- Social aspects	موضوع
خانواده‌ها -- جنبه‌های اخلاقی	موضوع
-- Moral and ethical aspects Families	موضوع
ضای مجازی -- جنبه‌های اجتماعی	موضوع
Cyberspace -- Social aspects	موضوع
زناشویی -- اختلاف	موضوع
Marital conflict	موضوع
زناشویی -- ارتباط	موضوع
Communication marriage	موضوع
اینترنت -- اعتیاد	موضوع
Internet addiction	موضوع
اعتماد	موضوع
Trust	موضوع
۱۳۹۵ HM۷۴۲ ۷۹ ن/۹	رده بندی کنگره
۰۰۶/۷۵۴	رده بندی دیویی
۴۳۹۱۵۶۱	شماره کتابشناسی ملی

“ نقش میانجی گرایانه اعتماد زوجین در رابطه بین عضویت در شبکه های اجتماعی و تعارضات زناشویی ”

نویسنده: مریم نوری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۵ ش.

صفحه و قطع: ره وزیری

ناظر چاپ: ممد بابا بی

طراح جلد و صفحه آر: سید مهدی الوندکوهی

لیتوگرافی: لوح محفوظ

نشر: قائن

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۲۰۰۰۹۳

www.shreqaen.ir

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤلف می باشد.

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۶۳۵۹-۶-۶: ISBN

فهرست

صفحه	عنوان
۸	پیشگفتار.....
۱۱	موضوعی در مورد کتاب حاضر.....
۱۵	چرا باید از این موضوع نوشت؟.....
۱۸	نارینف ماهیم.....
۱۹	مقدمه.....
۲۳	رفتارهای خاص.....
۲۳	هتجارها و نقش ها.....
۲۳	گرایشات شخصی.....
۳۱	الف. نظریه روان بویایی و ارتباط شیء.....
۳۲	ب. نظریه های رفتاری.....
۳۳	ج. نظریه های شناختی.....
۳۳	د. نظریه های سیستمی.....
۳۴	ه. نظریه های بین نسبی.....
۴۱	نارینجهی بدایس اینترنت.....
۴۸	۵- بکل گیری خرده فرهنگ های مختلف.....
۵۲	ار مهمترین آسیب های اینترنت.....
۵۳	۶-۱-۱- آسیب های اجتماعی ناشی از اینترنت.....
۵۳	آسیب های اجتماعی ناشی از سوء استفاده از امکانات اینترنت.....
۵۶	۱- اعتماد اینترنتی.....

- ۲- مصوعی شدن ارتباطات وار بین رفتن روابط صحیح اجتماعی ۵۶
- ۳- تضعیف نهاد خانواده و صنه ارحام ۵۶
- ۴- بی هویتی و بحران هویت ۵۶
- ۵- جرأت و جسارت ارتکاب جرم به خاطر ناسناخته بودن در محیط ۵۷
- ۱- شکل گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب ۵۷
- ۲- تبلیغات ضد دینی و القای شبهات ۵۷
- ۳- نقض حریم خصوصی افراد ۵۸
- ۴- دور ماندن از محیط های واقعی اجتماع ۵۸
- ۵- آسیب های اجتماعی ۵۸
- ۱- آموزش مهارت های لازم به شاگردان ۵۹
- ۲- همراهی خانواده با فرزند ۵۹
- ۳- ایجاد فضای صمیمی در خانواده ۶۰
- ۴- ایجاد رابطه اعتماد بین والدین و فرزندان ۶۱
- ۵- نکشاندن روابط فضای مجازی به فضای واقعی ۶۱
- ۶- پرهیز از وبگردی های بی هدف ۶۲
- ۷- مطرح نکردن اسرار خانوادگی و مشکلات زندگی خود در فضای مجازی ۶۲
- ۸- عدم انتشار اطلاعات شخصی و خانوادگی ۶۳
- نظریه کاست ۶۳
- نظریه مبهمی های کابلا ۶۳
- نظریه وابستگی مخاطب - رسانه - جامعه ۶۴
- نظریه برجسته سازی ۶۵
- نظریه های خوسه بینان ۶۵

۶۶	نظریه‌های بدبینانه
۶۷	نظریه استفاده و وابستگی اینترنت
۶۹	نظریه رفتاری
۶۹	نظریه کنش متقابل نمادین
۷۹	رژهای اعتماد
۸۶	رژهای پرسشنامه‌های مرتبط
۸۶	اعتبار (بایار) و روایی
۸۷	اعتبار (بار) و روایی
۸۷	اعتبار (پایایی) و روایی
۸۸	منابع و مأخذ
۹۴	منابع لاتین

پیشگفتار

خانواده یکی از بنیادی‌ترین نهادهای موجود در جامعه می‌باشد و سالم بودن جامعه در گرو سالم بودن خانواده است. نهاد خانواده، از منظر اسلام، دارای جایگاه و قداست ویژه‌ای است که قابل مقایسه با هیچ نهاد دیگری نیست. در حدیثی از پیامبر خدا (ص) آمده است کسی فرماید: «در اسلام، هیچ بنایی ساخته نشده که نزد خداوند عزوجل محبوبتر و ارجمندتر از ازدواج باشد.» (وکیلی، ۱۳۹۳).

خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: و از جمله نشانه‌های خدا این است که برای شما همسرانی آفرید که با آنها آرامش پیدا کنید و در میانتان دوستی و مهربانی قرار داد (سوره روم، آیه ۲۱). وقتی زوجین در فضای خصوصی خود قرار می‌گیرند باید در مورد امور مختلف تصمیم‌گیری کنند. قرار گرفتن آنها در این جایگاه، خواسته‌ها و نظرات متفاوتی ایجاد می‌کند که باید حل شده تا تصمیمات گرفته شده توسط زوجین کیفیت و قدرت رابطه زوجین را تعیین می‌کند. گاه به دلیل اختلاف‌ها یا انتظارات مدیریت نشده، کیفیت رابطه پایین می‌آید و رضایندی از آن کم می‌کند. تعارض محصول الزامی زندگی مشترک است. هنگامی که دو نفر به عنوان یک زوج، با هم زندگی می‌کنند تعارض بروز خواهد کرد. به دلیل ماهیت تعامل زوج، رضایندی و پیش می‌آید که عدم توافق مشاهده می‌شود یا نیازها برآورده نمی‌شوند در نتیجه همسران نسبت به یکدیگر احساس خشم و نارضایتی می‌کنند. تعارض زناشویی عبارت است از نوعی رفتار زناشویی که در آن رفتارهای خشونت‌آمیز مثل توهین و سرزنش، انتقاد و حمله فیزیکی وجود دارد و زوجین در آن نسبت به یکدیگر احساس خصومت، کینه، نفرت و خشونت داشته و هر یک عقیده دارد که همسرش انسان نامطلوب و ناسازگاری است که موجب رنجش و عذاب او می‌شود (قناد، ۱۳۹۲).

روابط فیزیکی گشته است و به طور مشهود ارتباطات رودرویی تا حد زیادی کاهش یافته است (کینگ، ۱۹۹۶، نقل از قاسم زاده، ۱۳۸۵).

کاهش تعاملات با همسر می‌تواند زمینه ساز بسیاری از اختلالات و بهانه جویی‌های طرف مقابل گردد و باعث بروز مشکل شود. در زندگی مشترک بسیاری از مشکلات، دلخوری‌ها و درگیری‌ها ریشه در بی‌اعتمادی دارد. در صورت وجود اعتماد بین زوجین، حتی اگر حرفی ناخوشایند یا رفتاری نامطلوب مشاهده شود، تعبیر بدی نخواهد داشت و حداکثر ممکن است منجر به ارائه توضیحاتی شود. همچنین شکاکی‌ها و بی‌اعتمادی‌های بیان نشده در خانواده، می‌تواند منجر به رفتارهای تلافی‌جویانه و خشمگینانه شود و مشکلات را حادتر کند. بنابراین وجود اعتماد باعث می‌شود در خانواده، مشکلات به شدت کاهش یابد و گاهی منجر به ارائه برخی توضیحات و روش‌های اثبات

اعتماد بین زوجین، محبت بین آن‌ها را زیاد می‌کند. بین زوجین کشش ایجاد می‌شود و حس نزدیکی را کاهش می‌دهد. در اکثر مواقع دلیل اصلی اینکه افراد خود را درگیر زندگی جاری می‌کنند و یا به بهانه جویی‌های واهی می‌پردازند، ارضای حس تنهایی آنهاست. در صورت نبود اعتماد بین زوجین، هر کدام در کنار دیگری احساس تنهایی می‌کنند و این احساس تنهایی می‌تواند حتی زمینه‌ی بروز برخی روابط ناسالم را فراهم کند (عظیمی، ۱۳۹۱).

بخشی از اضطراب‌ها را افراد، راجه‌اندن با شرایط نامناسب است. فردی معتمد، می‌تواند این احساس را در فرد به وجه بی‌اعتمادی که او در مواجهه با مشکلات تنها نیست و همیشه یک حامی یا امدادگر یا حداقل یک همراه مطمئن در کنار اوست. این احساس، اضطراب‌های ناشی از مشکلات را کاهش می‌دهد. با افزایش اعتماد به نفس می‌تواند، زمینه‌ی رشد و شکوفایی و آغاز فعالیت‌های بزرگ را فراهم کند. کلمن^۱ به اعتماد به عنوان یک عامل سرمایه اجتماعی تاکید می‌کند. زیرا با اعتماد کردن، روابط اجتماعی نتیجه مطلوبی را حاصل می‌نماید (سفیری، ۱۳۹۳).

^۱ -King

^۲ -Coleman

توضیحی در مورد کتاب حاضر

نواده اولین نهاد جامعه‌پذیری و کهن‌ترین هسته طبیعی است که ازدواج مینای شکل‌گیری آن است و از هم همبستگی خانوادگی سبب اضمحلال آن می‌شود. از هم گسیختگی می‌تواند صورت آشکار و رسمی (طلاق قانونی) به خود گیرد که طی آن، خانواده منحل می‌شود. می‌تواند صورت پنهان (طلاق عاطفی) پیدا کند که در نتیجه آن، صرفاً ساختار رسمی خانواده حفظ شده است، ولی از درون تهی است (گنجی، ۱۳۹۴). از آنجایی که خانواده اساس و به زندگی اجتماعی و در واقع کوچک‌ترین نهاد اجتماعی است پس بررسی عواملی که به استحکام آن کمک می‌کند و همچنین مسائلی که باعث زوال و از هم پاشیدگی آن می‌شود، نیازمند نظری می‌رسند (بخشی‌پور، ۱۳۹۱). وقایع بسیاری در داخل یا خارج از رابطه زناشویی یا خانواده الگوهای رضایت از زندگی زناشویی زن و مرد را تحت‌الشعاع قرار می‌دهند. بالا بودن امارات زناشویی در سال‌های اخیر دلیل مبهمی بر عدم رضایت زناشویی و بروز تعارضات و افزایش تعارضات زناشویی در بین آنان است (امامی، ۱۳۹۰).

اعتماد یکی از مطلوب‌ترین کیفیت‌ها در هر رابطه نزدیک است و مهمی است و اغلب در کنار تعهد و عشق به عنوان هسته مرکزی یک رابطه ایده‌آل در نظر گرفته می‌شود. پژوهش رَمیل، راسو و هولمز^۱ (۲۰۰۱) و نورس و زویگنهایت^۲ (۱۹۰۹) نشان می‌دهد، زوج‌هایی که سطح اعتماد بیشتری دارند، اسنادهای مثبتی را نسبت به یکدیگر ابراز می‌کنند. سطح اعتماد یک فرد از عواملی است که بالقوه روی کارکرد مناسب او در رابطه زناشویی تأثیر می‌گذارد. اعتماد، احساس امنیت در مورد رفتارهای پیش‌بینی‌ناپذیر فرد دیگری است. نبود اعتماد در روابط زناشویی تعاملات ضمیمی و احساس امنیت را به

۱ - Rempel & Ross & Holmes

۲ - Norris & Zweigenhaft

تباهی می‌کشد و سطوح بالاتر اعتماد سبب افزایش میزان تعهد در روابط زناشویی می‌شود (سیمپسون^۱، ۲۰۰۹).

نظریه «اعتماد زوجین» رابو و هولمز بیان می‌کند که وفاداری، مهم‌ترین عامل اعتماد در روابط زناشویی است و زمانی که افراد مکرر نسبت به همسر خود بی‌توجه می‌شوند، وفاداری همسرشان به آنها سست می‌شود و در نتیجه کمتر قابل اعتماد می‌شوند. هنگامی که در زندگی زناشویی تعارضات افزایش می‌یابد، اعتماد بین زوجها شروع به کاستن خواهد کرد و نسبت به یکدیگر تعهد کمتری خواهند داشت. به نقل از کروز^۲ هنگامی که تعارض افزایش می‌یابد، ممکن است در نتیجه تعاملات اختلاف برانگیز، دعوای بین زوجها، تجربه تعارضات افزایش یابد (زارعی، ۱۳۹۰).

حال سؤال اینجاست که آیا با بهبود، اصلاح و رفع چنین مولفه‌های من جمله اعتماد و وفاداری که اساس رابطه زناشویی است، می‌توان باعث کاهش تعارضات و جلوگیری از پدیده طلاق زوجین شد؟

ژان کارنو^۳ نظریه «بده‌سازی»^۴ بیان می‌دارد که «با ورود وسایل ارتباط جمعی به جامعه، خرده فرهنگ‌ها و فرهنگ‌های خاص و مجزا ناپدید می‌شوند و به نوعی تمامی ساکنان یک جامعه تشابه می‌یابد». و در سبک زندگی، علایق و خواسته‌ها الگوهای مشابهی که وسایل ارتباط جمعی به آنان می‌دهند، بنابراین به نظر می‌رسد که عدم فرهنگ و آموزش مناسب نسبت به عاده از اینترنت و عضویت در محیط مجازی ریشه عمده چنین مسائلی باشد؛ بدین معنا که آشنایی مناسب زوجین با الگوها، هنجارها، انتظارات زوجین نسبت به گذراندن روز می‌تواند زمینه‌ساز بسیاری از مشکلات و ناهنجاری گردد؛ لذا افرادی که در شبکه‌های اجتماعی عضو می‌شوند با الزامات هنجاری جدیدی روبرو می‌شوند که این رفتارها در سبک زندگی آنان وجود خارجی چندانی ندارد. رفتارهای جهان واقعی زوجین از سبک‌ها و رفتارهای مدرن‌اند؛ اما در جهان مجازی مرزهایی برای رفتار وجود نداشته و فرد با شرایط بسیار متفاوت با جهان واقعی روبرو می‌شود. اینجاست که عدم آمادگی فرد برای ورود صحیح

^۱- Simpson

^۲- Kruse

^۳- Jan Kazny

^۴- Mass Optimization

به این جهان مجازی، رفتارهایی را برای او رقم می‌زند که با رفتارهایش در عالم واقع تفاوت دارد (عظیمی، ۱۳۹۱).

در حال حاضر به دلیل افزایش ضریب نفوذ شبکه‌های اجتماعی به خصوص با گسترش تلفن‌های همراه هوشمند در بین افراد جامعه نمی‌توان کارکرد شبکه‌های اجتماعی را به عنوان یکی از کارگزاران جامعه‌پذیری نادیده گرفت، بلکه باید با تعامل درست با این پدیده نوظهور مواجه شد تا از این طریق بتوان از الگوپذیری‌های متفاوت و آسیب‌های بادین بر نهاد خانواده که در صورت جدی نگرفتن آن منجر به تعارضات زناشویی و طلاق بین زوجین می‌شود، جلوگیری کرد. بنابراین نفوذ سریع و افزایش تعداد کاربران در این محیط معرفی در میان نسل جوان غیرقابل اغماض است. به همین جهت بررسی علمی تأثیر استفاده از شبکه‌های مجازی در بین افراد جامعه دارای اهمیت ویژه‌ای است (محمودیان، ۱۳۸۸).

بر طبق نظریه «جامعه اطلاعاتی»^۱ توسط پروتجی، منون و ملودی^۲ امروزه جامعه جدیدی در حال شکل‌گیری است که از ویژگی‌های عمده آن، حاکمیت فناوری‌های نوین اینترنت و موبایل و عضویت در شبکه‌های مجازی و اجتماعی است. بر اساس این نظریه، محققان با رشد فزاینده اینترنت و اینترنت در شبکه‌های اجتماعی، نسبت به جدا شدن نسل جدید و حتی نسل قدیم، روابط اجتماعی خارج از فضای مجازی و فرو رفتن در دنیای مجازی خود ساخته، هشدار داده‌اند. طوری که نتایج بررسی‌های محققان دانشگاه نشان می‌دهد گذراندن زمان در شبکه‌های اجتماعی منجر به تخریب زندگی زناشویی و همچنین بروز افسردگی در افراد می‌شود. بر همین اساس، میزان طلاق و جدایی و تعارضات در افرادی که زمان زیادی را در شبکه‌های اجتماعی می‌گذرانند به مراتب بیشتر از افرادی است که زندگی را بدون شبکه‌های اجتماعی تجربه می‌کنند (عظیمی، ۱۳۹۱).

در قرن حاضر شبکه‌های مجازی سکان‌دار اقیانوس پر تلاطم اینترنت هستند. شبکه‌هایی که مبنی بر فناوری «وب ۲» فعالیت می‌کنند و با اجتماع کاربران مجازی نقش اساسی در معادلات رسانه‌های جهان بازی می‌کنند (علوی، ۱۳۸۰). عضویت در شبکه‌های مجازی باعث شده تا جایگاه خانواده در کشورهای پیشرفته دچار تحولاتی شود. این تغییرات زمینه‌ی بسیاری از ناسازگاری‌ها و تعارضات زناشویی را فراهم آورده است. بنا به گزارش جامعه‌شناسان و روان‌شناسان در سال‌های اخیر احساس امنیت، آرامش و اعتماد در روابط عاطفی میان زنان و مردان به سستی گراییده است و خانواده‌ها

۱- Information Society

۲- Brytchy&Menon& Melody

به‌گونه‌ای فزاینده با نیروهای ویرانگر روبه‌رو شده‌اند (مولایی، ۱۳۸۷). در سال‌های اخیر این معضل اجتماعی به مانند مورخانه، پایه‌های خانواده ایرانی را فرو ریخته و در هیچ زمانی مانند عصر حاضر، جامعه ما دچار انحلال کانون خانواده و آثار سوء ناشی از آن نبوده است (صیدیوسفی، ۱۳۹۴).

آمار رو به افزایش تعارضات زناشویی حاکی از رشد ۷/۷ برابر در یک فاصله زمانی ده ساله ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ بوده است^۱. در بررسی‌های متعددی که بر روی عوامل مؤثر بر تعارضات زناشویی جهت کاهش و رفع آن صورت گرفته، افراد به مولفه‌هایی نظیر مسائل اقتصادی، گرایش به سبک زندگی غربی تا ایرانی-اسلامی، عضویت در شبکه‌های مجازی، وجود عدم اعتماد زوجین نسبت به یکدیگر و غیره اشاره کرده‌اند (ثنایی، ۱۳۸۷).

توجه به مجموعه مسائل مطرح‌شده سؤال اصلی که ذهن پژوهشگر را به خود مشغول کرده است، این است که آیا: اعتماد زوجین نقش میانجی‌گر را در رابطه بین عضویت در شبکه‌های مجازی و تعارضات زناشویی ایفا می‌کند؟

